

ראה השטן שלא נמצא בהם חטא ביום הכיפורים, אמר לפניו: רבונו של עולם, מה מלאכי השרת אין להם קפיצין (= פרקים) כך ישראל עומדים על רגליהם ביום הכפורים, מה מלאכי השרת אין להם אכילה ושתייה, כך ישראל אין להם אכילה ושתייה ביום הכיפורים, מה מלאכי השרת שלום מתווך ביניהם, כך ישראל שלום מתווך ביניהם ביום הכיפורים. והקב"ה שומע עדותן של ישראל מן הקטגור שלהם ומכפר על המזבח ועל המקדש ועל הכהנים ועל כל עם הקהל שנאמר וכפר את מקדש הקדש ואת אהל מועד ואת המזבח יכפר ועל הכהנים ועל כל עם הקהל יכפר. עד כאן.

משל נחמד מ'אור החיים'

משל למלך שבדק את בגדי בנו לידע אם יפים הם וראויים למלכות. בדק ומצאם אינם ראויים. מהם שעלה בהם כתם קל שלשאר בני אדם אינו נחשב כתם ולבני מלכים נחשב; מהם שעלה בהם לכלוך, ואחרים שהם מלאים מיני חלאה וזוהמא ממש. רצה המלך שיהיו כל בגדי בנו של כבוד, מה עשה? כל כתם קל שמצא על הבגד משפשף בידי ומחזירו לבנו נקי, ואשר מצא בו לכלוך וטינוף היה מוסרו לעבד אחד מעבדיו שמלאכתו בכך. אמר לו: הרי לא אסטניס אתה, מלאכתך בזוהמא – קחם נא אתה לבגדים אלה וכבסם והעבר מהם כל לכלוך והחזירם לבני נקיים כביום צאתם מבית האומן...

– כן הדבר הזה במעשיהם של ישראל שנתלכלכו בעוונות, והם להם כלבושים שאינם ראויים למלכות. אם הם חטא של שגגה, הם מביאים לפניו קרבן והקב"ה מקבלו כריח ניחוח ומטהרם מחטאות השגגה ומעוון טומאת מקדש וקדשיו שאינו שייך כלל אלא בבני ישראל בלבד, ועל כן אין הקרבן מתועב בעיניו חס ושלום, ומכפר עליהם בשעיר החטאת אשר להשם; – אבל כל החלאה והזוהמא של כל עברות ישראל, קלות וחמורות, מאוסות הן לפניו יתרום שמו, לקבל עליהם קרבן בחצרות בית ה', ואומר שיוליכוהו אל אחד מעבדיו, מהרחוקים שבהם, והוא יסיר את הלכלוך ויאבדו מן העולם; – אף על פי שמלאכה בזויה היא זו, מה שנותן לעבדו לעשות, חביבה היא על העבד ביותר, מכיון שהוא עושה מעין מה שהאדון עושה בחצרותיו לפני ולפנים, ואותו שעיר לעזאזל שוה הוא במראה ובקומה אל השעיר אשר לה'...!

עוד בסוד שעיר המשתלח ולשון של זהורית – בשל"ה הק' מסכת יומא קמ-קמא.

דף טח

(ע"ב) 'השורף מטמא בגדים ולא מצית את האור ולא המסדר את המערכה'. מרש"י (כאן ובזבחים קו) משמע שלפי דעת חכמים שכל המתעסקים משעת יציאה טמאים – גם המצית את האור והמסדר את המערכה טמאים. ואילו תנא זה סובר כר' שמעון שאין טומאה אלא משעת שריפה ואילך (וכ"כ המאירי בדעתו).

קעג

ואולם ברמב"ם אין נראה כן, שפסק כחכמים וגם הביא ברייתא זו. ונראה כיון שהכנות אלו נעשות שלא בשעת שריפה ולא בגופם של הפרים – אין המתעסקים בהם נטמאים אף לדעת חכמים (עפ"י יד דוד זבחים קו ועוד).

בקרן אורה ושפת אמת שם תמהו על דברי רש"י מה הכריחו לפרש כן. ובזבח תודה צדד בדעת רש"י שאף לחכמים אין המצית והמסדר טמאים, אלא שרש"י הבין בכונת 'המצית את האור' – בגופם של פרים, ולכך כתב שתנא זה סובר כר' שמעון שאינו מטמא עד שיוצת האור ברובן. אלא שלפ"ז חסרה מלת 'ברובן' בסוף דברי רש"י. ע"ש.

ומשמע מפירוש זה שלדעת ר' שמעון, המתחיל להצית את האור בפרים אינו טמא אעפ"י שהאש המשיכה והציתה ברובם כיון שלא סייע ולא עסק בשעה שהאור הוצתה ברובם. ובשפת אמת (בזבחים קד): נסתפק בדבר זה. (וע"ע בחזו"א פרה ה, כא ובהגהות שבסוף חלק קדשים, עמ' קעז).

ואולי יש לפרש בפשיטות שמשמע היה לרש"י שתנא זה סובר שאינו מטמא אלא השורף וכפשטיה דקרא, דקתני: 'השורף מטמא בגדים... ואיזהו השורף, ואילו היה סובר כדעת חכמים, היה לו להזכיר שגם המוציא מטמא. ולפ"ז ודאי יש לומר שגם לחכמים, המכין את המערכה והמצית את האש – אינם מטמאים.

זאי זהו השורף – המסייע בשעת שריפה' כגון המהפך בבשר והמשליך עצים והמהפך באש והחותה גחלים כדי שתבער האש, וכיוצא בהן (לשון הרמב"ם פרה ה, ד).

'אמרו לו לכהן גדול הגיע שעיר למדבר...' רש"י והרמב"ם נוקטים שאינו רשאי לקרוא בתורה עד שתתקיים מצות השעיר. ואף על פי שהקריאה אינה עבודה, אך צורך עבודה היא כדלהלן. ומשמע שעוד מקודם לכן בא הכהן ומוציא אימורי פר ושעיר כדתנן לעיל – ואף על פי שגם זה הוא צורך עבודה, אך שונה שם שאין זו מלאכת כהן גדול כלל, מה שאין כן קריאת הפרשה מצוותה בכהן גדול (מרומי שדה).

ובשם הגר"ח (מובא במכתבים שבסוף חדושי הגר"ז על הרמב"ם. וכן בחדושים על הש"ס) מובא שישנו דין כללי שאין לכהן לצאת ממקום עבודתו עד שנעשתה מצותו [ע' במובא לעיל נב:]. ולפי זה מובן שלקרא בתורה אי אפשר שהרי הקריאה היתה בעזרת נשים. לא כן הוצאת אימורים והנחתם במגיס היתה נעשית בעזרת עצמה, לכך יכול היה להתעסק בזה. ויש מי שפרש דברי רש"י שממשמעות הכתובים נראה שאינו ממשיך בעבודות הכתובות בפרשה אלא לאחר שהגיע השעיר למדבר. אכן לענין קריאת התורה שאינה עבודה, אין שייך טעם זה [ואף אם היא מדאורייתא, כמו שהוציאו בירושלמי מהכתוב – אין זמנה דאורייתא], אלא משום שמברך אחר הקריאה 'על מחילת העון' וראוי לברך אחר שהלבין לשון של זהורית (חדושים ובאורים). וע"ע בשפת אמת.

ומפירוש רבנו יהונתן נראה שיכול הכהן לקרוא בתורה קודם שהגיע שעיר למדבר, ורק הקטרת החלב שהיא עבודה אינו רשאי קודם קיום מצות השילוח, כמו שנאמר ושלח... והקטיר.

*

'שעיר המשתלח שמכפר על שאר עבירות, לכאורה נראה שהוידוי לבד מכפר (ע' ריש שבועות), אך משמע נמי שהכפרה היא כשהגיע השעיר למדבר, ובש"ס יומא, שאז היה הלשון של זהורית מלבין, ולא מקודם לכן בוידוי – ולפי דרכנו הנ"ל יש לומר דגם ישראל בשאר עבירות נמי לאו מינייהו הוא, כי ישראל קדושים הם וכל חטא הנמצא בישראל בא מצד האומות, מה גם בעבירות החמורות, וכמו שההמון

פוגמים את הצדיקים כן בכלל העולם, כי ישראל בערך האומות הם בערך הצדיקים נגד ההמון, ועוד יותר מזה, והאומות מקלקלין את האויר ופוגמים בזה את ישראל. ועל כן כפרת ישראל בשאר עבירות מה גם בחמורות צריכין כפרה בכפליים; וידוי דברים שעל שער המשתלח מכפר על הקליטה של העבירות מהאומות, ושלוח השער למדבר ודחייתו לצוק היא כפרה על גופי העבירות, ועל כן אומר אז כך ימחו עוונות עמך ישראל, מכלל שעד כה עדיין לא נמחו.

(מתוך שם משמואל אחרי תרע"ז)

פרק שביעי

‘חזן הכנסת’ – נתבאר בסוטה מא.

משמע מדברי רש"י שהיה שם בית הכנסת סמוך לעזרה. ויש לשאול לשם מה בית הכנסת והלא היו יכולים לעשות הכל בעזרה? ואפשר לפי שאסור לישב בעזרה, וטורח גדול הוא לציבור לעמוד, לכך בנו בית הכנסת מחוצה לה (שפת אמת. וע' חזו"א ידים ז, טו, ח, ב).

בתוספתא חגיגה (ב, ד) מבואר שהיה בית המדרש בהר הבית.

*

‘חומש (כצ"ל. עפ"י כת"י קויפמן) הפקודים’ – ... דקדושת חומש זה הוא ענין הפקודים – מה שזכו על ידי הפקודים שכל אחד הזכיר שמו ושם אביו לפני הקב"ה ולפני משה, ומזה זכו לנשמה חדשה'. (פרי צדיק במדבר א)

דף סט

‘שמע מינה תפילין מן הצד שפיר דמי’. נראה שמדובר באופן שלפי דעת האדם אין לו לחוש שמא יתגלגל עליהם בשנתו, ומכל מקום היה מקום לאסור כל שאפשר לו ליפול, וקמ"ל שלא אסרו זאת. [וכנגד מרגלותיו אסור משום בזיון, כדמשמע בברכות] (עפ"י חרושים ובאורים).

לכאורה נראה שבמקום שלא אפשר [אלא בטורח גדול] מותר אף במקום שיש לחוש שמא יתגלגל עליהם, כדין 'לא אפשר ולא מכוין' שמותר (ע' פסחים כה:).

‘וכי תימא כלאים בלבישה והעלאה הוא דאסור בהצעה שרי, והתניא... אבל אמרו חכמים אסור לעשות כן שמא תיכרך נימא אחת על בשרו...’. יש להביא ראיה מכאן שהכלל 'אין שבות במקדש' שייך רק באיסורי שבת ולא בשאר איסורים דרבנן [ונכמו שהביא בספר יד מלאכי (ח"ג צו) ממחרש"א פ"ג דשבת. וכן מצינו בכ"מ שגזרו במקדש משום חשש תקלה לכהנים וכד' – ע' למשל בפסחים נט: בהעלאת אימורים על ראש המזבח, שמא יקטירום שלא כדין. ושם נח: אודות זמן התמיד, גזרה שבת אטו חול], שאם לא כן אין מקום לקושית הש"ס כאן, כי אמנם אסרו חכמים הצעה בכלאים אך במקדש לא אסרו.

קעה

גזרה – יש שדרש לאסור בהנאה.
 ובברייתא דרשו מלשון חיתוך (- צוק חתוך בוקיפה. רש"י).
 דבר אחר אין גזירה אלא דבר המתגזר ויורד (- השעיר מתגזר אברים אברים. רש"י).
 דבר אחר גזרה – שמא תאמר מעשי תהו הוא תלמוד לומר אני ה' – אני ה' גזרתיו ואין לך רשות להרהר בהם.

עזאזל – שיהא עז וקשה. יכול בישוב – תלמוד לומר במדבר. ומנין שבצוק – תלמוד לומר גזרה.
 עזאזל – קשה שבהרים [וכן הוא אומר ואת אילי הארץ לקח].
 תנא דבי רבי ישמעאל: עזאזל – שמכפר על מעשה עזאזל ועזאל (כלומר על עריות).

ה. מאימתי המשלח מטמא בגדים – משיצא לחומת ירושלים (המשלח משמע שיצא כבר לצד המדבר [שכל זמן שהוא בעיר אין קרוי 'שילוח' דהיינו לווייה. מאיר] ועדיין לא הגיע לצוק, שעסוק הוא בשילוח). דברי רבי יהודה. וכן סתמה משנתנו (וכך הם דברי רבי מאיר בתוספתא פ"ג). רבי יוסי אומר: משיגיע לצוק (...לעזאזל – יכבס...). רבי שמעון אומר: משעת דחיפתו (סבר דחיפתו היא שילוחו). זורקו בבת ראש ומטמא בגדים. הרמב"ם (פרה ה,ו) פסק כרבי יהודה וכסתם מתניתין. ואילו הרא"ש פסק כרבי יוסי [שנימוקו עמו והיא גם דעה ממצעת].

המשלח מטמא בגדים ואין השולח את המשלח (- המלוה) מטמא בגדים.
 א. נגע בכלים ובגדים לאחר דחיית השעיר – לא טימאם. אינו מטמא אלא בגדים או כלים שנוגע בהם כל זמן שמתעסק בו (רמב"ם פרה ה, ד.ו. ועראב"ד).
 ב. המשלח טעון הערב שמש כשאר טמאים שהם 'טבולי יום' לאחר טבילתם (עפ"י שיח יצחק, עפ"י דברי הרמב"ם בשאר שריפת פרים ושעירים הנשרפים). ויש חולקים (עפ"י פירוש ראב"ע וחוקוני ויקרא טז,כו).

ק"ג. מהו המשך מעשי הכהן הגדול לאחר שילוח השעיר?

לאחר שמסר את השעיר למשלח (עוד בטרם הגיע למדבר. ע' במפרשים), בא לו הכהן הגדול אצל פר ושעיר הנשרפים, קורעם ומוציא את אימוריהם, נתנם במגיס (ולא על הרצפה, שלא יהו קדשי שמים מוטלים כנבלה. עתוס') להקטירם על גבי המזבח לאחר מכן. קלעם במקלעות (רש"י: שני מוטות שעליהם נתונים הפר והשעיר זה על זה, וכופפם זה תחת זה כמין קליעה. רמב"ם ועוד: מחתך הבשר חתיכות מעורות זו בזו כמין קליעה) ומוציאם לבית השריפה (ביד אחרים).

דפים סז – סח

- ק"ד. א. פר ושעיר הנשרפים – מאימתי מטמאים בגדים?
 ב. אלו מהמתעסקים בהם מטמאים בגדים ואלו אינם מטמאים?
 ג. כיצד הם נשרפים?
 ד. היכן נשרפים?

שאלות ותשובות לסיכום מסכת יומא

א. פר ושעיר מטמאים בגדים משיצאו חוץ לחומת העזרה [ובלבד שגם המתעסקים נמצאים בחוץ (ע' זבחים קה). יוציא אל מחוץ למחנה ושרפו... – משמע מחנה אחת, והלא השריפה היתה מחוץ לשלש מחנות – אלא כיון שיצא ממחנה אחת מטמא בגדים]. רבי שמעון אומר: משיצית האור ברובם. [וישנן דעות נוספות; רבי יהודה אומר: משיוצת בהם האור (/ משישליכם לאור. אור הגנוז). רבי מאיר אומר: משיצאו מחומת ירושלים. תוספתא פ"ג לגרסת הגר"א].

הלכה כתנא קמא (רמב"ם פרה ה,ה).

בפסחים (פה): מבוואר שאין מטמאים אלא אם היתה עקירה והנחה, או כאשר גוררם שזה הכנחה. והרמב"ם השמיט. ויש מי שכתב שהסוגיות חלוקות בדבר (עפ"י קרן אורה).

ב. והשרף – השרוף מטמא בגדים ולא המצית את האור ולא המסדר את המערכה. ואיזהו השרוף – זה המסייע בשעת שריפה. ולתנא קמא, גם המוציאים מטמאים כאמור.

א. הוא הדין לכל המוליכים, אע"פ שלא הוציאו מטמאים בגדים (עפ"י זבח תודה, מהרמב"ם; חזו"א קדשים קמא לט,ח).

ב. בכלל 'מסייע בשעת שריפה' – מהפך בבשר, משליך עצים וחותרה גחלים כדי שתבער האש (עפ"י רמב"ם פרה ה,ד).

ג. יש מפרשים בדעת רש"י (ד"ה השרוף) שלדעת חכמים החולקים על רבי שמעון וסוברים שהמתעסקים משעת יציאה טמאים, הוא הדין למצית את האור ולמסדר את המערכה. ואולם ברמב"ם אין נראה כן, שפסק כחכמים ואעפ"כ העתיק הברייתא (עפ"י יד דוד ועוד. וב'זבח תודה' צדד לפרש דברי רש"י באופן אחר).

ד. נגיעה אינה מטמאת, לא בפרה ובפרים הנשרפים ולא בשעיר המשתלח, כל שלא התעסק בהם (עפ"י משנה פרה ה,ג).

משנעשה אפר אינם מטמאים בגדים (והשרף אתם). רבי אלעזר רבי שמעון אומר: 'הפר' מטמא, ניתך הבשר אינו מטמא. ולדבריו אפילו עדיין לא נעשה אפר אלא משניתך ונעשה חרוך שוב אינו מטמא. הלכה כתנא קמא שמטמאים עד שנעשה אפר (עפ"י רמב"ם פרה ה,ד).

פרטי דינים נוספים בענין טומאת פרים ושעירים הנשרפים – בנבחים קה – קו.

ג. פר ושעיר יום הכפורים, מוציאים ללא ניתוח (גזרה שוה 'עור בשר ופרש' מפר כהן משיח, ושם נאמר וקרבו ופרשו והוציאו. לפירושו הרמב"ם אעפ"י שאינו מנתח, הותכם לחתיכות מעורות כנ"ל), מנתחם לנתחים בבית שריפתם ושרוף (גזרה שוה מפר כהן משיח. ושם למדו בג"ש 'ראש וכרעים' מעולה, שמנתח). ואינו מפשיט העור (וקרבו ופרשו – כשם שפרשו בקרבו כך בשרו בעורו).

ד. פר ושעיר נשרפים חוץ לשלש מחנות (הושוו לפר כהן משיח ופר העדה). לרבי שמעון ורבי אלעזר – במזרחת של ירושלים, מקום עשיית פרה אדומה (גזרה שוה מחוץ למחנה מפרה אדומה). ולחכמים בצפונה של ירושלים (שאינם דורשים ג"ש זו. ולכך מעשיה בצפון – כשאר כל מעשה החטאת). רבי יוסי אומר: על בית הדשן נשרפים (- צריך שיקדים לשם דשן המזבח, שיהא קרוי 'מקום שפך הדשן'). ומשמע שלתנא קמא אין צריך. [ופירש רבא שהוא רבי אליעזר בן יעקב הדורש מאל שפך הדשן שיהא מקומו משופך, כלומר מדרון. ואביי דחה שאפשר גם לראב"י צריך שיהא שם דשן מקודם].
א. הרמב"ם לא פירש היכן מקום שפך הדשן, ונראה לכאורה לפי המבואר בגמרא שלפי מה שפסק

כחכמים דמתניתין, צריך להיות מקום הדשן בצפון כחכמים. וצ"ע מדוע סתם הדבר (שפת אמת. וע' כפתור ופרח פ"ו שעל פי המקובל, מקום בית הדשן ידוע הוא בצפון ירושלים כמרוצת הסוס והוא תל קטן ונמוך. וע"ש בהערות המהדיר).

ובלקוטי הלכות (בזבחים קה-קו) כתב שנראה שלדעת ריה"ג אין צריך צפון בדוקא, וכן משמע מסתימת המשנה שאין צריך מקום מסוים אלא שיהא חוץ לשלש מחנות. וכתב שכן נראה להלכה.

ב. גם השמיט הרמב"ם שצריך להיות שם דשן – ונראה שפוסק כתנא קמא דרבי יוסי. וכן השמיט שצריך להיות מקום משופך, ונראה שלא פסק כראב"י שהוא יחיד. ומ"מ צריך עיון על ססתם הדברים (שפת אמת).

יש מפרשים ברייתא אחת בתורת כהנים (ויקרא, דיבורא דנדבה) שאין צריך שיהא שם דשן משכבר (ע' לקוטי הלכות זבחים קה). וי"א שהכל מסכימים שצריך מקום שנתנו בו דשן בעבר אלא כוונת הברייתא שאין צריך להיות שם דשן בשעת שפיכה עצמה, או הכוונה שדין זה אינו מעכב את השריפה (ע' רא"ם ויקרא ד; קרבן אהרן על התו"כ).

דף טח

קטו. כיצד יודע הכהן הגדול שהגיע שעיר למדבר, שיהא רשאי להתחיל בעבודה אחרת?

אמרו לו לכהן גדול: הגיע שעיר למדבר. ומנין היו יודעים? – דירכאות (= מבנים מוגבהים לאורך הדרך לצורך סימון. וי"ג: דוכתאות) היו עושים ומניפים בסודרים.

אמר רבי יהודה: והלא סימן גדול היה להם – מירושלים ועד בית חדודו [שהיה בתחילת המדבר] שלשה מילין. הולכים מיל (יקירי ירושלים המלוים אותו) וחוזרים מיל ושוהים כדי מיל ויודעים שהגיע שעיר למדבר. סבר רבי יהודה כיון שהגיע שעיר למדבר נעשית מצוותו, ומתחיל הכהן לקרוא הפרשה.

ואולם לר"א הקפר (לעיל טו) נראה שלא היתה נעשית מצוותו עד שעת הדחייה מהצוק (עפ"י תו"י) [אבל בחדושי הנצי"ב (לעיל) נקט שגם לר"א הקפר היה מלבין מיד בהגיע השעיר למדבר, שאז נעשית עיקר מצוותו]. וכן לדעת תנא קמא, אין להתחיל בשריפת הפר והשעיר ושאר עבודות עד שהגיע לצוק. וכן קיימא לן (לקוטי הלכות).

רבי ישמעאל אומר: והלא סימן אחד היה להם – לשון של זהורית היה קשור על פתחו של היכל וכשהגיע שעיר למדבר היה הלשון מלבין שנאמר אם יהיו חטאיכם כשנים – כשלג ילבינו.

מרש"י והרמב"ם מבואר שאינו רשאי להתחיל לקרוא בתורה עד שהגיע השעיר למדבר. [ובשם הגר"ח מובא שאין לו לכהן לצאת מהעזרה, מקום עבודתו, עד שנעשית מצוותו]. ואילו מפירוש רבנו יהונתן נראה שאין הקפדה אלא על 'עבודה' – הקטרת אימורי החטאת, אבל לקרוא יכול קודם.

פרק שביעי

קטז. מהו סדר מעשיו של כהן גדול לאחר הגעת השעיר למדבר?

שעה

הגיע השעיר למדבר. בא לו כהן גדול לעזרת נשים (כדברי תנא קמא בכרייתא וכפירוש רב חסדא. רבי אליעזר בן יעקב אומר: בהר הבית. עפ"י תו"י בפירוש הגמרא סט): לקרוא בתורה. אם רצה, קורא בבגדי לבן שהוא לבוש בהם, ואם לאו קורא באצטלית לבן משלו (אבל לא ילבש לקריאה בגדי זהב. תוס' ישנים), שהקריאה צורך עבודה היא ואינה עבודה ממש.

חזן הכנסת (= השמש) נוטל ספר תורה ונותנו לראש הכנסת, וראש הכנסת נותנו לסגן, והסגן נותנו לכהן גדול [וכל זה לכבודו של כה"ג], וכהן גדול עומד ומקבל וקורא 'אחרי מות' ו'אך בעשור', וגולל ספר תורה ומניחו בחיקו ואומר: יותר ממה שקראתי לפניכם כתוב כאן. ו'בעשור' שבחומש הפקודים קורא על פה, ומברך שמונה ברכות כדלהלן.

באותה שעה היו שורפים פר ושעיר חוץ לשלש מחנות. [הרואה את הקריאה אינו יכול לראות את השריפה, לא מפני שאינו רשאי אלא שהיתה דרך רחוקה ומלאכת שניהם שוה. ושמענו שאין איסור להניח מצוה זו ולראות את האחרת, כי אף על פי שהראיה מצוה היא משום 'ברב עם הדרת מלך', אינו נחשב כמעביר על המצוה מאחר שאינו עסוק בה. עפ"י להלן ע. וברש"י].

אפשר שקריאת הפרשה מהתורה. ובירושלמי דרשו לקריאה זו מן הכתוב. ורש"י כתב שלמדים ממילואים (וע' קרית ספר הל' עיוהכ"פ ג; תו"ט; שפת אמת; משך חכמה חקת יט, כ).

דפים סח – טט

קיו. בגדי כהונה, האם ניתנו ליהנות מהם שלא בשעת עבודה?

נסתפקו בגמרא האם בגדי כהונה ניתנו ליהנות מהם שלא בשעת עבודה אם לאו. ואולם בשעת עשיית דבר שהוא צורך עבודה, כגון קריאת כהן גדול ביום הכפורים, וכן אכילת קדשים – ודאי מותר ללבשם. ופשוטו הספק מדברי הברייתא, להתיר במקדש אבל לא במדינה. שינה אסורה בבגדי כהונה (שמא יפיה בהם. רש"י). אבל להציעם תחתיו ולישון עליהם מותר, לפי הצד שבגדי כהונה מותר ליהנות מהם (אם לא כשיש שם איסור כלאים, וכדלהלן).

א. כתבו התוס' (כאן ובקדושין סו. עפ"י קדושין נד. וכ"כ רש"י שם. וער"ש כלים א, ט): אפילו במקדש אסור ללבשם מתחילה שלא לצורך עבודה, רק אם הוא לבוש כבר אינו חייב להפשיט בסיום עבודתו. [ודוקא לבישה אסורה, אבל הצעה תחת הראש בשעת השינה – לכאורה יש לדייק מדברי הגמרא שמותר. אבל בכסף משנה (בית הבחירה ח, ו) לא כתב כן. וצ"ב. וע' בחדושי הנצי"ב]. ואילו הרמב"ם (כלי המקדש ח, יא) פסק להתיר אף לכתחילה. ויש מי שכתב שאף הרמב"ם מודה שאין ללבוש לכתחילה כי אם לצורך עבודה, אלא שאם לבש לעבודה מותר לו לשהות עם הבגדים אף לאחר מכן ואינו צריך לפושטם בסיום עבודתו. וכן יש לדייק מדברי התוס' כאן, ודלא כהתוס' בקדושין שסוברים שצריך לפשוט לאחר העבודה (עפ"י בית הלוי ח"א סוסי"ב ב).

ב. בכלל 'במקדש' שהתירו – בכל הר הבית (תוס' ישנים).

ג. רבנו תם צידד שצריך לכהן גדול מותר ללבשו אף שלא בשעת עבודה. ולא רק לדעת הסובר שמרצה רק עודהו על מצחו, אלא אפילו למ"ד שמרצה תמיד יתכן שמותר.

ומסתימת הרמב"ם מבואר שאוסר ללבוש ציץ במדינה, כשאר בגדי כהונה (מנחת חינוך צט, יא).

ד. כתבו התוס' (עפ"י הגמרא בערכין ג): בגדי כהונה שהם כלאים, אסור ללבשם שלא בשעת עבודה.

וכתב הרמב"ם (סוף הל' כלאים) שהכהנים שלבשו בגדי כהונה שלא בשעת עבודה, אף במקדש